

TURINYS

Pirma dalis 22 DIDŽIAI STEBUKLINGI

Pratarmė * 9
Šeivamedis * 11
Kraujažolė * 18
Liepa * 23
Ažuolas * 30
Dilgėlė * 39
Alksnis * 46
Beržas * 52
Lazdynas * 59
Asiūklis * 64
Gyslotis * 72
Jonažolė * 78
Pušis * 85
Eglė * 92
Čiobrelis * 98
Sidabražolė * 102
Pelynas * 107
Ramunėlė * 113
Kietis * 118
Kiaulpienė * 123
Šermukšnis * 128
Kadagys * 135
Gluosnis * 142

Antra dalis KITI STEBUKLINGI

Aguona * 150
Ajerai * 154
Amalas * 158
Apynys * 162
Avietė * 167
Bitkrėslė * 171
Blužnutė * 174
Bruknė * 177
Česnakas * 181
Dirvuolė * 185
Dobilas * 188
Garšva * 194
Gaurometis * 198
Gudobelė * 202
Ieva * 205
Kiškiakopūstis * 209
Klevas * 212
Kriaušė * 216
Lūgnė * 219
Mėlynė * 221
Mėta * 226
Pataisas * 232
Putinas * 236
Raktažolė * 239
Rasakila * 243
Raudonėlis * 247
Rugiagėlė * 250
Sukatžolė * 254
Šalpusnis * 258
Šlamutis * 262
Takažolė * 266
Taukė * 270
Trūkažolė * 274
Ugniažolė * 278
Uosis * 282
Valerijonas * 286
Vandens lelija * 289
Varnalėša * 293
Varputis * 297
Vijoklis * 301
Vilkdalgis * 304
Vingiorykštė * 308
Viržis * 312
Žvaginė * 315



PRATARMĖ

Žmonės, lygiai kaip žvaigždės, akmenys, šimtmetis ažuolas ar pievos dobilas, esame Visatos vaikai, tačiau vieni iš pačių jauniausiųjų. Gyvename apsupti nuostabios augalų karalijos, kuri milijonus metų buvo prieš mus ir greičiausiai liks po mūsų. Gyvename drauge su augalais, gyvename jų dėka. Augalai, vyresnieji mūsų broliai, ne tik augs, jie kuria kitoms gyvybės formoms Žemėje tinkamas sąlygas: valo orą, maitina, gydo, saugo. Augalų elgsenos tyrimai atskleidžia vis daugiau stulbinančių atradimų apie tai, kaip augalai bendrauja tarpusavyje ir su kitomis gyvybės formomis, kaupia ir perduoda informaciją, jaučia, įsimena, skirtingai reaguoja į gerai ar blogai su jais besielgiančius. Mūsų protėviai išmanė ir fizines, ir energetines augalų galias ir sėkmingai jomis naudojosi. Be abejo, augalų galios niekur nedingo, jos tokios pat ir dabar, tik jei nesupriešiname savęs su gamta, nesistengiame dėtis pranašesni už visą kūriniją.

Iš viso pasaulyje suskaičiuojama apie keturis šimtus tūkstančių augalų rūšių, dejas, trisdešimt keturi tūkstančiai rūšių yra sparčiai nykstančios arba labai retai besutinkamos. Apie septyniasdešimt tūkstančių augalų rūšių naudojamos gydymui. Ar įmanoma visus šiuos augalus pažinti? Greičiausiai tai gali būti siektinas tikslas mokslininkui ar klasifikaciją sudarančiam tyrinėtoji, tačiau patys artimiausi augalai, tie, kurie kaip šeima supa nuo mažumės, svarbūs kiekvienam. Kaip galėtume nepažinti beržo svyruonėlio, kiaulpienės, gysločio ar dilgėlės? Juk jie visą laiką čia pat, gyvena tokiomis pačiomis sąlygomis kaip mes, labiausiai mus atitinka ir todėl prireikus tobulai tinka.

Ši knyga skirta Jums, jei mylite augalus ir gilinatės į jų paslaptis. Ji apjungia ir praplečia ankstesnius mano kūrinius „Lietuviškų augalų galios“ ir „Augalai, kuriuos renka Žynė“.

PIRMA
DALIS



22 DIDŽIAI STEBUKLINGI



KRAUJAŽOLĖ

Paprastoji kraujažolė (lot. *Achillea millefolium*) – Lietuvoje labai dažnas daugiametis augalas. Žydi nuo vasaros vidurio iki vėlyvo rudens į tankias šluoteles susitelkusiais baltais, kartais rausvais žiedais. Be paprastosios kraujažolės Lietuvoje auga dar dvi retesnės kraujažolių rūšys: čiaudulinė kraujažolė (lot. *Achillea ptarmica*) ir krantinė kraujažolė (lot. *Achillea cartilaginea*).

Dar vadinama baltažiede, gajute, morklapėliu, kraujanose, kraujiniu, kruvausine, kraujučiais, kravauninku, kruvinžole, nosrava, peleste, pipirninku, seilėteke, siauranosiais, sraveniais, sruvanosiais, sruajažole, sruvažole, stravikle, strujažole, štrausais.

Tinka: tiems, kurie jaučiasi gamtos dalimi ir gilinasi į jos paslaptis, gydantiems kūną ir sielą, mėgstantiems švarą.

Būtina: ieškantiems patarimo, tikro draugo ar globėjo, sužeistiems, sunkių ligonių slaugytojams, norintiems išsivilyti ir pasveikti.

Netinka: patiriantiems sąstingį, praradusiems norą judėti, visiškai nesirūpinantiems savimi ir kitais.

Stichija: Vanduo.

Skaičius: 2.

Poveikis: reguliuoja tėkmę, švarina.



Kraujažolė skatina žinojimą ir gali gydyti.

Kraujažolė yra kartaus, aštraus, sutraukiančio skonio, vėsianti. Ji energetiškai stipri, gaivi, valanti. Reguliuoja energijos srautus, didina kanalų pralaidumą, valo energetinį lauką, išplečia sąmonę, stiprina dvasinius ieškojimus, gilina pasąmoninį žinojimą, padeda atskleisti ir ugdyti gebėjimus, ypač susijusius su gydymu.

- ❖ Lietuvoje kraujažolės pavadinimas dažniausiai siejamas su krauju, svarbiausiu gyvybės syvu. Ji yra vienas iš geriausiai žinomų kraujavimą stabdančių, kraują valančių ir nuo daugelio įvairių negalių gelbstinčių augalų. Vaistinei žaliavai kraujažolės renkamos žydėjimo pradžioje, pjaunami žiedynai su stiebo dalimi, surišti ryšulėliais pakabinami ir džiovinami gerai vėdinamoje patalpoje.

Senosiose vaistažolių knygose apie kraujažolę rašoma:

„Gydymui vūartojami tikrai sravenių žiedai. Dera jie lengvam erzimui, pilvo pataisymui. Tas augalas, kaip seniai jau žinoma, duoda kūnui gyvumo ir taiso dirksnius (nervus), ypač tokių ligonių, kurių viduriai silpnai tesidarbuoja arba esti labai nusilpnėję, kaip ipokondrikų ir sėdamai gyvenančių žmonių. Be to, sraveniai gydo kraujo tekėjimą, kilusį iš silpnumo.“

Antanas Skinderis „Vaistų žolynas“, 1932, p. 61–62

- * Kraujažolė švelniai ramina, malšina skausmą, praplečia kraujagysles, slopina uždegimą, mažina karščiavimą, skatina prakaitavimą ir tulžies išsiskyrimą, gerina apetitą, stiprina organizmą; vartojama skrandžiui, žarnynui, šlapimo sistemai, inkstams, viršutiniams kvėpavimo takams gydyti, atkuria sutrikusią medžiagų apykaitą, valo vidaus organus, kraują, ramina alergiją, padeda esant bronchinei astmai, kaulų skausmams, reumatui, furunkuliozei, rožei, spuoguotai veido odai, vartojama kartu su jonažole padeda šlapimo nelaikantiems. Kraujažolė yra labai svarbi vaistažolė moterims – skatina gimdos susitraukimą, mažina kraujavimą, malšina uždegimus, reguliuoja menstruacijų ciklą, o vyresnėms moterims gerina savijautą pereinamuoju laikotarpiu.
- * Kraujažolės antpilu stabdomi vidiniai kraujavimai, sutrintais lapais arba stipriu antpilu gydomas išorinės žaizdos. Stabdant iš nosies bėgantį kraują į šnervę kišami sutrinti kraujažolės lapai. Šviežios kraujažolės sultys stiprina kraujagysles, gydo išsiplėtusias venas. Šviežiais sutrintais kraujažolės lapais malšinamas dantų skausmas, ištrauka gydomas ir stiprinamos kraujuojančios dantenos.

***ĮSPĖJIMAS.** Kraujažolė gali padidinti jautrumą saulei. Į vidų kraujažolės nepatariama vartoti, jei padidėjęs kraujo krešamumas, reikia atsargiai vartoti nėštumo metu.*

- * Kvėpuojant kraujažolės nuoviro garais sušvelninami astmos ir šienligės simptomai.
- * Kraujažolė – puikus kosmetinis augalas. Ji sutraukia, tonizuoja, rausvina odą, gydo pažeidimus. Prausiantis kraujažolės antpilu sausinama riebi oda, šviežiai sutrintais lapais šviesinamos strazdanos ir pigmentinės odos dėmės.
- * Kraujažolė rekomenduojama odai gydyti nuo jaunatvinių spuogų – tepant šviežiomis sultimis ir antpilo kompresais malšinamas uždegimas, balinama ir sausinama pažeista oda. Ypač gerai padeda kraujažolės žiedų spiritinė ištrauka.

***KRAUJAŽOLĖS ŽIEDŲ SPIRITINĖ IŠTRAUKA.** Šviežius arba džiovintus kraujažolės žiedus užpilkite degtine, kasdien pakratykite, laikykite šiltai 2–3 savaites, nukoškite. Gydomajam poveikiui sustiprinti spiritinę kraujažolės žiedų ištrauką ruoškite per delčią.*

Kraujažolės vonios ramina ir stiprina nervus, minkština odą, palankiai veikia moters lytinę sistemą. Stipraus kraujažolės nuoviro vonelėmis naikinamas kojų grybelis.

KRAUJAŽOLĖS ŽVAKUTĖS. Šviežius kraujažolės lapus ir žiedus sutrinkite grūstuvėje, sumaišykite su vašku ir pakaitinkite vandens vonelėje. Nukėlus nuo ugnies maišykite tol, kol pravės. Iš pradedančio stingti vaško suformuokite mažojo pirštelio galo dydžio žvakutes. Kraujažolės žvakutes vartokite nuo hemorojaus ir kraujavimui iš nosies stabdyti.

KRAUJAŽOLĖS TEPALAS. Iki viena-lytės masės grūstuvėje sutrintus šviežius kraujažolės lapus ir žiedus lygiomis dalimis sumaišykite su šviežiais taukais arba augaliniu aliejumi. Pakaitinkite keptuvėje, uždenkite ir palikite per naktį pritraukti. Ryte dar kartą pakaitinkite, nukoškite per tankų audinį ir supilkite į užsukamą tamsų indą. Kraujažolės tepalas gydo odos pažeidimus, sumušimus, išsiplėtusias kojų venas.

- * Žydinti kraujažolė – puikus pirties augalas. Jos žiedų įmaišykite į pirties druską, o surištas kvapnias vantas naudokite masažui, kompresams, grožio procedūroms. Kraujažolė truputį mažina kraujo spaudimą, todėl labai tinka tiems, kuriems pasikaitinus pirtyje dažnai skauda galvą.



Čiaudulinė kraujažolė.

Magiškos žinios

- ❖ Kraujažolė reguliuoja energijos srautus, stiprina natūralią organizmo apsaugą, šalina prikibusią svetimą energiją, nužiūrėjimus, prakeiksmus, kerus. Naudojama energetinio valymo ir egzorcizmo seansų metu, deginama ar dedama ant galvos.
- ❖ Kraujažolė – Vandens stichijos augalas, todėl labai tinka meilės magijai. Ji išjudina jausmus, sutvirtina meilės energiją. Kai kur žinomas paprotys virš jaunavedžių lovos kabinti kraujažolių puokštelę, tikima, kad tai padeda išsaugoti amžiną meilę. Nuotakos puokštelėje kraujažolė pabrėžia skaistybę.
- ❖ Nešiojant kraujažolės žiedus kišenėje prišaukiama nauja meilė. Dar stipriau veikia šiuo tikslu pagamintas magiškas maišelis ar kitoks talismanas su kraujažole.
- ❖ Kraujažolė reguliuoja bendravimo energijos tėkmę – padeda geriau išgirsti savo širdies balsą, atkreipia aplinkinių dėmesį, pritraukia draugus ir reikiamus žmones, padeda sutikti artimą sielą. Ji stiprina pasitikėjimą ir teikia drąsos. Jaunuoliui ši žolė gali dovanoti stiprų globėją, o jaunai merginai – sužadinti romantiškus jausmus ir atkreipti dėmesį į globėjišką vyrą.
- ❖ Kai vasaros pradžioje pamatysite pirmąją pražydusią kraujažolę, būtinai sugalvokite norą – jis tikrai išsipildys. Galite nusiskinti šios kraujažolės žiedą, susidžiovinkite jį – visus metus turėsite jį bet koki klausimą atsakymą rasti padedantį patarėją.

Naudojimas ūkyje

- ❖ Kraujažolė – puikus sodo ir daržo augalas. Ji ne tik dekoratyvi ir gražiai atrodo gėlyne, bet ir stiprina kitus kaimynystėje augančius augalus. Gali būti sodinama tiek paprastoji kraujažolė, tiek ir išvestos dekoratyvinės įvairių spalvų kraujažolės veislės, kurios turi panašių savybių. Purškiant ir laistant stiprių kraujažolės nuoviru naikinami augalų kenkėjai.
- ❖ Smilkomos kraujažolės dūmai atbaido uodus.
- ❖ Kraujažolės žiedais natūralūs audiniai dažomi geltonai arba žaliai.
- ❖ Kraujažolė tinka maistui puošti arba kaip prieskonis. Jos jaunų karčių lapų galima dėti į salotas, sriubas, troškinius. Kraujažolės lapai kartais vartojami verdant alų, kad jam suteiktų aromato ir kartumo. Kraujažolės žiedai tinka arbatai ir gaiviesiems gėrimams paskaninti.